

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΕ ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ

- Στα παρακάτω παραδείγματα να υπογραμμίσετε τα αντικείμενα των προτάσεων και να γράψετε τα ρήματα στη δεύτερη στήλη.

•Παραδείγματα	•Ρήματα
1. Βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός.
2. Ἡ μήτηρ ἔλουσε τὸν παῖδα.
3. Οἱ στρατηγοὶ ἔλαβον χρήματα.
4. Ἐν τοῖς κακοῖς τὸν φίλον εὐεργέτει.
5. Ψευδῆς διαβολὴ τὸν βίον λυμαίνεται.
6. Τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης.
7. Φεῦγε τὰς ἡδονὰς.
8. Ζήλου τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα καὶ τὸν σὺφρονα.
9. Οἱ καιροὶ οὐ μένουσι τὴν ἡμετέραν βραδύτητα.
10. Μιμήσασθε τὰ τῶν πατέρων ἡθη.
11. Οἱ στρατιῶται ὄρυξαν τάφρον.
12. Ἡ πᾶσα γῆ ἔφυε ζῶα παντοδαπά.
13. Γράφω ἐπιστολήν.

Θυμάστε ότι: η αιτιατική είναι η κυρίως πτώση του αντικειμένου των ενεργητικών μεταβατικών ρημάτων, διότι δηλώνει το άμεσο αποτέλεσμα της ενέργειας του ρήματος ή γενικά το πρόσωπο ή το πράγμα το οποίο δέχεται την ενέργειά του.

Το αντικείμενο σε αιτιατική διακρίνεται σε **εξωτερικό** και **εσωτερικό** (εσωτερικό αντικείμενο του αποτελέσματος και σύστοιχο αντικείμενο).

Το **εξωτερικό αντικείμενο** είναι το αντικείμενο σε αιτιατική που υπάρχει προτού να ενεργήσει το υποκείμενο και δέχεται την ενέργειά του μετά την εκδήλωσή της: **Ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν.**

Ὁ τοξότης τείνει τὸ τόξον.

Το σύστοιχο αντικείμενο είναι αυτό που έχει την ίδια ή συνώνυμη ρίζα με το ρήμα από το οποίο εξαρτάται (δες επίσης σ. 2-3):

Θύει θυσίαν.

Χαράσσω εὐθεῖαν γραμμὴν.

ΣΥΣΤΟΙΧΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Αφού διαβάσετε τα πιο κάτω παραδείγματα, να κάνετε τις διαπιστώσεις σας όσον αφορά στη σχέση του ρήματος της πρότασης με το αντικείμενό του.

Παραδείγματα	Διαπιστώσεις
<p>Χορεύω ωραίο χορό. Τραγουδά ωραίο τραγούδι. Ζει μian όμορφη ζωή.</p> <p>Θύει θυσίαν σεπτήν. <u>Ἐξημίωσε οὔτος μεγάλας ζημίας.</u> <u>Πάσχουσι μέγα πάθος.</u> Φυλάττουσι φυλακάς. <u>Νοσοῦσι μεγάλην νόσον.</u> Μεγίστους ἀγῶνας ἠγώνισμαι. Ἐναυμάχησαν τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν. <u>Πράττουσι μεγάλην πράξιν.</u></p>	

Σύστοιχο αντικείμενο: -----

Παρατηρήστε πώς μπορεί να παρουσιαστεί το σύστοιχο αντικείμενο.
Συγκρίνετε τις προτάσεις του πίνακα αυτού με τις υπογραμμισμένες προτάσεις του πιο πάνω πίνακα:

Παραδείγματα	Διαπιστώσεις
<p>Χορεύω καλαματιανό. Τραγουδά ρεμπέτικα.</p> <p>Ἐξημίωσε οὔτος μεγάλα. Πάσχουσι μέγα. Νοσοῦσι μεγάλα. Πράττουσι μεγάλα.</p>	

Άλλη μορφή σύστοιχου αντικειμένου: -----

Σύστοιχα αντικείμενα με ιδιαίτερη σημασία

δικάζω δίκην διώκω δίκην ή γραφήν δικάζω φυγήν δικάζω φόνον φεύγω δίκην ἀγωνίζομαι δίκην ή γραφήν εισέρχομαι δίκην ή γραφήν	αποφασίζω, ορίζω ποινή επιδιώκω να βρω το δίκιο μου ορίζω ως ποινή την εξορία ορίζω ως ποινή το θάνατο είμαι κατηγορούμενος υπερασπίζω υπόθεση ως το τέλος κάνω αγωγή
νικῶ νίκην νικῶ μάχην νικῶ στάδιον νικῶ δίκην	κερδίζω μια νίκη κερδίζω μια μάχη κερδίζω σε αγώνα δρόμου κερδίζω τη δίκη
δίκην ὀφλισκάνω δίκην ή γραφήν αἰρῶ μωρίαν ὀφλισκάνω	χάνω την υπόθεση κερδίζω την υπόθεση δίνω την εντύπωση ότι είμαι ανόητος
περιέρχομαι πρεσβείαν ἐξέρχομαι στρατείαν πρεσβεύω τήν ειρήνην	περιφέρομαι ως πρεσβευτής βγαίνω για εκστρατεία διαπραγματεύομαι τους όρους της ειρήνης
ἀποκρίνομαι τὸ ἐρωτώμενον σπένδομαι ἀναχώρησιν	απαντῶ, δίνω απάντηση στην ερώτηση κάνω συνθήκη για αναχώρηση

ΑΣΚΗΣΗ

- Να βρείτε τα αντικείμενα σε αιτιατική που υπάρχουν στις παρακάτω περιόδους.
- Να ξεχωρίσετε και να καταγράψετε τις περιπτώσεις των σύστοιχων αντικειμένων.

Παραδείγματα	Αντικείμενα
1. Παῖδες δέ μοι οὐπω εἰσὶν οἱ με θεραπεύσουσι. 2. Νῦν δὲ οὔτε ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνη. 3. Δεινότατα οὖν πάσχω. 4. Οἱ Ἀθηναῖοι ἄνισον ἀγῶνα ἠγωνίσαντο καὶ πολλὰ ἔπαθον. 5. Σὺ δὲ οὔτε θεοὺς φοβεῖ οὔτε ἀνθρώπους αἰσχύνει. 6. Οὗτος ἦκων μετὰ ταῦτα ἔλεγε τοὺς μακροὺς ἐκείνους λόγους. 7. Ἐπύθοντο ταῦτα καὶ ὅτι ἦσαν αὐτόθι (ἐκεῖ) πολλοὶ πολέμιοι. 8. Ἡ μὲν εὐταξία σώζει, ἡ δ' ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. 9. Ἐμὲ μὲν μεγάλα ἐζημίωσε, τὴν δὲ πόλιν οὐ μικρὰ ἔβλαψε. 10. Λυκοῦργον θαυμάζω καὶ σοφὸν ἠγοῦμαι.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΕ ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΟΤΙΚΗ

Ρήματα που συντάσσονται με αντικείμενο σε γενική	<p>Στα παραδείγματα που ακολουθούν σημειώστε τα ρήματα που παίρνουν αντικείμενο σε γενική και δηλώστε παράλληλα την ευρύτερη νοηματική κατηγορία στην οποία ανήκουν.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Τῶν ἡμετέρων ἠθῶν καὶ νόμων ἐπεθύμουν. 2. Οὐκ ἐμπλήσετε τὴν θάλατταν τριήρων; 3. Ἀμελεῖ τῶν ἀγαθῶν. 4. Ἀκούσαντες τῆς ἐπιστολῆς, σίτου ἐγέυσαντο. 5. Ἦρξε ἀνομίας. 6. Ἀπήλλαξέ με φλυαρίας. ...ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης... 7. ...καὶ τῆς ἄλλης Ἀσίας ἦρξεν. 8. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο. 9. Ὁ νόμος διαφέρει τῆς ὀλιγαρχίας. 10. ...μιας μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ φύντες. 11. Τὰ πλοῖα εἶργε τοῦ εἰσπλου. 12. Τῆς μὲν γνώμης οὐ θαυμάζω. 13. Κατέγνωσαν Θεμιστοκλέους μηδισμόν. 14. Ὀλιγαρχία δὲ τῶν μὲν κινδύνων τοῖς πολλοῖς μεταδίδωσι. 15. Ἴσως, ᾧ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμήσαίτε. 	
--	---	--

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΕ ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΟΤΙΚΗ

Ρήματα που συντάσσονται με αντικείμενο σε γενική

1. Τῶν ἡμετέρων ἠθῶν καὶ νόμων ἐπεθύμουν.
2. Οὐκ ἐμπλήσετε τὴν θάλατταν **τριήρων**;
3. Ἀμελεῖ τῶν ἀγαθῶν.
4. Ἀκούσαντες τῆς ἐπιστολῆς, σίτου ἐγεύσαντο.
5. Ἦρξε ἀνομίας.
6. Ἀπήλλαξέ με **φλυαρίας**.
... ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης...
7. ...καὶ τῆς ἄλλης Ἀσίας ἦρξεν.
8. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο.
9. Ὁ νόμος διαφέρει τῆς **ὀλιγαρχίας**.
10. ...**μιας μητρὸς** πάντες ἀδελφοὶ φύντες...
11. Τὰ πλοῖα εἶργε **τοῦ εἰσπλου**.
12. Τῆς μὲν γνώμης οὐ θαυμάζω. Κατέγνωσαν
Θεμιστοκλέους μηδισμόν
13. Ὀλιγαρχία δὲ τῶν μὲν **κινδύνων** τοῖς πολλοῖς
μεταδίδωσι.
14. Ἴσως, ᾧ ἄνδρες δικασταί, **φυγῆς** τιμήσαίτε.
15. ...ἀπέχεσθαι τῶν **ιερῶν**.

1. **ἐπιθυμία, επιτυχία, αποτυχία** (ἐπιθυμῶ, ὀρέγομαι, τυγχάνω...)
2. **πλησμονή** (γεμῶ, πλουτῶ, πίμπλαμαι, πληρῶ...-συνήθως και με αντικείμενο σε αιτιατική)
3. **ἐπιμέλεια ἢ ἀμέλεια** (ἐπιμέλομαι, φροντίζω, κήδομαι...)
4. **αἴσθησις, μάθησις, πληροφορία** (εκτός του ὄρῶ)
5. **ἐναρξή, λήξις, παύσις, ἀπόπειρα** (ἄρχω, ἄρχομαι, παύω, παύομαι, πειρῶ, πειρῶμαι...)
6. **χωρισμός, ἀπομάκρυνσις, στέρησις, ἀπαλλαγή** (ἀπέχω, ἀπαλλάττομαι, στεροῦμαι...)
7. **ἀρχή, ἐξουσία** (δεσπόζω, ἡγεμονεύω, κρατῶ, ἄρχω...)
8. **μνήμη, λήθη** (μιμνήσκομαι, ἐπιλανθάνομαι...)
9. **διαφορά, σύγκρισις, ὑπεροχή** (ὑπερτερῶ, πλεονεκτῶ, διαφέρω, περιγίγνομαι...-λειτουργεῖ και ως γενική συγκριτική).
10. **καταγωγή** (γίγνομαι, φύομαι, γεννῶμαι-η γενική δηλώνει την καταγωγή)
11. **ἔλξις, ἐμπόδιον** (ἔλκω...- ὑπάρχει και δεύτερο αντικείμενο σε αιτιατική).
12. **ψυχικὸ πάθος, κατηγορία, καταδίκη, ἀνταπόδοσις** (θαυμάζω, ἐπαινῶ, οἰκτιρῶ, αἰτιῶμαι, τιμωροῦμαι... - συνήθως με δεύτερο αντικείμενο σε αιτιατική)
13. **μετάδοσις, μετάληψις, παραχώρησις** (μεταδίδωμι, μεταλαμβάνω, μετέχω...- με δεύτερο αντικείμενο σε δοτική)
14. **τιμῶν, τιμῶμαι** -δηλώνεται η προτεινόμενη ποινή.
15. **σύνθετα ρήματα με τις προθέσεις ἀπό, ἐκ, κατά, πρό, ὑπέρ, περί**

	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ: 2015 -16
ρήματα με αντικείμενο σε δοτική	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ὑμῖν ἤρεσκε ταῦτα. 2. Τῷ ἀνδρὶ πείσομαι. 3. Συγχωρῶ σοι. 4. Ἀπαντᾷ κήρυκι Βοιωτῶ. 5. Οἱ ἐν Μαραθῶνι ἐπεδείξαντο τοῖς Ἑλλησι. 6. Μηδὲν αὐτῷ προσήκει. 7. ...κατὰ τῶν ἐναντιωθέντων τούτοις. 8. ...εἴ τις παραινεῖ ὑμῖν... 9. Ἐμμένω τοῖς ὁμολογημένοις. 10. Παρεκελεύετο χρώμενος βοῆ. 11. Ἐμοὶ δὲ χαλεπαίνουσιν. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. έχθρα, φιλία, ἀμιλλα, φιλονικία (εὐνοῶ, ἀρέσκω, βοηθῶ, πολεμῶ...) 2. ευπείθεια, απείθεια, ευχή (πείθομαι, ἀπειθῶ, πιστεύω...) 3. ισότητα, ταυτότητα, ομοιότητα, συμφωνία (ἰσοῦμαι, ὁμοιάζω, συμφωνῶ...) 4. ἀνάμειξη, ἐξίσωση, συνδιαλλαγή, προσέγγιση, ακουλουθία, διαδοχή, ἔνωση (ἐξισῶ, μείγνυμι, ἐντυγχάνω, ἀπαντῶ...) 5. παροχή, δόση, δείξη (παρέχω, δίδωμι, δείκνυμι...-συνήθως με δεύτερο αντικείμενο σε αιτιατική) 6. το αρμόζον ή το πρόπον (ἀρμόττω, προσήκω, πρέπω...) 7. ἐναντίωση (ἐναντιοῦμαι, ἀνθίσταμαι...) 8. παραινέση, προτροπή, διαταγή, λόγο (παραινῶ, διατάσσω, παραγγέλλω...) 9. σύνθετα με το ἐν, σύν, ὑπό, ἀντί, ὁμοῦ 10. το ρήμα χρώμαι 11. ψυχικό πάθος (χαλεπαίνω, ὀργίζομαι, φθονῶ).

3. Συμπληρώστε τα κενά, τοποθετώντας τη λέξη που βρίσκεται στην παρένθεση στην κατάλληλη πτώση (γενική ή δοτική).

- 1) Δοῦλος οὐκ εὐνοεῖ (ὁ δεσπότης).
- 2) Ἀφίσταμαι (ἡ συμμαχία).
- 3) Ὁ λόφος ἐνεπλήσθη (ἵππεῖς).
- 4) Ἐκπληξίς ἐνέπεσεν (ἄνθρωποι).
- 5) Οὕτως ἐχρῶντο (οἱ νόμοι).
- 6) Ἡδέως ἀκούω (σύ)

